

BREU HISTÒRIA DE LA VIDA D'UNA PUBILLA

Marta Alberto García

El punt de partida d'un relat

Ens trobem a Diagonal Mar envoltats de grans transformacions urbanístiques que encara continuen l'inacabable procés de metamorfosi. No obstant això, entre els edificis de construcció nova en queden molts que nasqueren en èpoques passades i, a l'interior, hi perviuen les històries de la gent que des dels inicis habita el barri.

En aquesta ocasió, parlem amb la filla d'una cosidora i un plegador que va passar els primers anys de la seva vida al carrer de Marià Aguiló, 26 (actualment, 44), o sia, amb la Marta Alberto García.

El fet d'haver estat pubilla de Poblenou, Barcelona i Catalunya durant el transcurs dels anys 1961-1962 és el que centra la nostra mirada en aquest personatge. Tot i això, no podem ignorar que entreteixides amb les paraules del relat de la Marta es troben referències contínues a la història d'una època, cosa que aporta un interès afegit important. Diferents personalitats i interessos del moment queden perfilats amb suaus pinzellades al llarg de la conversa.

Un camí comú amb un destí diferent

«La meua vida ha estat maca, però sense diferència de moltes nenes d'aquella època.»

Com tots els pares, els seus van voler el millor per a la seva filla. Ens explica que la voluntat dels seus progenitors passava per una ideologia contrària al franquisme i per la igualtat social que hi va associada. Unes condicions difícils d'aconseguir en aquella època.

«Vaig néixer després de la Guerra Civil, i als meus pares se'ls havia mort una filla; per tant, van procurar que a mi no em faltés de res, vull dir menjar i anar ben calçada. Dins hi havia l'educació. El meu pare no volgué mai que anés a una escola on em fessin cantar el *Cara al Sol* i altres coses; per tant, vaig canviar diverses vegades per no trobar-m'hi. Això feia que no anés gaire bé amb els estudis, però vaig tirar endavant. El primer lloc on vaig anar va ser a l'Acadèmia Miravet del carrer de Llull, però feien selecció de les nenes que eren filles d'industrialers o del comerç i les que eren filles de treballadors. Quan el pare va saber que hi havia diferència de classes, vaig anar a l'escola de la Pau i, finalment, a l'Acadèmia Cots.»

Més tard va passar a treballar en una perruqueria al Clot. Durant aquesta època va ser quan va sorgir d'una manera casual la idea de presentar-se

El marquès de Castell Florite, president de la Diputació, li posa la banda. Any 1961.

per ser la pubilla del Poblenou. L'elecció quedava únicament a les mans del sector masculí, com en tantes coses en què les dones eren relegades.

«Era la Festa Major del Poblenou i vam anar a l'Ateneu Colón amb el meu marit, que llavors era el meu promès, i em van dir que per què no em presentava per ser la pubilla del Poblenou. Vaig preguntar a l'Amadeu què li semblava i em va contestar que si jo ho volia... endavant! El jurat va elegir-me pubilla. Va ser per votació popular, van votar només els nois, que eren els qui pagaven entrada. Érem sis o vuit noies, ens van fer ballar un vals al voltant de la sala i ells havien de posar el color de la banda, i... em van escollir a mi! Em va fer molta il·lusió perquè era la pubilla del meu barri.»

Aquest paper definit per a les dones queda palès novament en un retall de la revista *Catalunya Express*. Allà s'hi entrevistaren vint pubilles, però es van manipular les seves respostes d'acord amb l'ideal de l'època, cosa que evidenciava, a més a més, el paper que tenia o podia tenir la premsa.¹ La Marta recorda aquest fet mentre rellegeix divertida el que es va publicar:

«Van posar el que els va semblar, per demostrar que les dones havien de ser a casa, tenir fills i prou.»

En llegir-ho vaig pensar: “I ara! Jo no ho he dit, això!” Cap noia o poques noies avui en dia no constarien tot allò.»

Després d'aquesta primera experiència es va animar a ser pubilla de Barcelona. Aquest cop, entre el jurat hi havia diverses figures rellevants del moment.

Un canvi de context per a la figura de la pubilla

Entre tots els elements que treuen cap en diferents moments de la seva història n'hi ha un que té una aparició continuada: es tracta del fervent catalanisme del qui parla amb orgull a cada moment.

«A casa meua sempre van ser catalans i catalanistes» afirma orgullosa.

El mer fet de ser pubilla ja ho feia quedar palès. La pubilla —que en origen era la filla primogènita d'una família i es va convertir en un símbol de la catalanitat— té la funció d'estendre i representar la cultura del país i, per tant, és quelcom que mai no interessaria algú per a qui la tradició no té sentit. El que més reforça la intensitat de la idea és el nom escollit per als seus dos fills: Jordi i Montserrat. Un dels fets que recorda amb emoció també ressalta aquesta manera de sentir:

«Una part molt emocionant per a mi va ser el moment que em van fer pubilla de Catalunya al Palau de la Música.² Vaig ser l'única persona que

va portar les quatre barres sobre el pit. La nostra senyera encara estava presonera i no es podia lluir en cap acte oficial ni res. Això, tant per a mi com per a tots els pobles on vaig ser convidada, penseu que era com una il·lusió, que encara se'm posa la pell de gallina. Sempre, a tots els llocs on vaig anar, davant les autoritats de Barcelona, ja sempre més vaig anar vestida de catalana i les quatre barres sobre el meu pit. Ara, això sí, perquè no fos solament el símbol català, em van afegir un petit pegat

Marta Alberto García,
Pubilla de Catalunya 1961,
al Poble Espanyol.

En un Barça-Madrid,
amb en Segarra i en Gento.

RAMÓN DIMAS

dalt, que era la bandera espanyola amb l'escut.»

«Al poble de Tordera em van convidar com a pubilla. Estava ballant amb l'alcalde i tot d'un plegat va baixar un violinista i es va posar al nostre costat tocant una estrofa de la *Santa Espina*, que estava prohibida. És un dels fets que quan en parlo, per més temps que passi, em fa emocionar molt.»

El seu marit, l'Amadeu Miralles, s'aixeca en aquest moment per anar a buscar la banda i altres records. Intervé diversos cops al llarg del diàleg. És ell qui ha recollit cadascun dels objectes que il·lustren la història de la nostra pubilla. L'havia acompanyat sempre a tots els actes i l'acompanya i li dóna suport avui un cop més, com ha fet al llarg dels anys.

Amb caràcter distès i somrient mira una fotografia on apareix muntada sobre un burro, i ens comenta:

«Veieu? Aquí ja estava muntada sobre el burro català!»

Ens qüestionem què pensa i sent la filla de la Marta, i ella ens avala les nostres suposicions:

«Com que sempre m'ho ha sentit explicar així, li agrada molt, però mai no li ha passat pel cap dir que vol ser pubilla: l'ambient tampoc no és el mateix. A mi m'hauria agradat molt que ella ho hagués estat, però no ho hauria viscut de la mateixa manera que

ho vaig viure jo, perquè després de la mort de Franco tot ha canviat i no sentim el que sentíem llavors. I, per tant, és diferent.»

Malgrat això, algun programa de televisió encara fa memòria del que és una pubilla i del que va significar en el passat. A un d'aquests programes, emès per TV3, on es recollien històries de vida, la Marta hi va enviar la seva. No va guanyar, però en van fer un recull que la Universitat de Barcelona s'oferí a publicar.

Alguns dels records compartits

«Una pubilla és un *hobby*, un sentiment, i una *miss*, una professió.»

No falten bons records i anècdotes curioses. A banda de recordar que el barri es va abocar al seu favor, també va tenir molta repercussió ciutadana. En aquest cas concret, la Marta comenta:

«L'alcalde Porcioles ens va regalar flors i una capsa de bombons, que, per cert, eren rancis. I el bisbe de Barcelona, el doctor Modrego, ens va rebre a totes les pubilles, ens va regalar una medalla d'argent i ens va dir que érem "tres veces guapas: en virtud, de belleza y de espíritu".»³

Després, com a pubilla de Catalunya va anar per donar les gràcies pels donatius de Madrid amb motiu de les greus inundacions dels rius Besòs i Llo-

La Pubilla amb l'alcalde Porcioles. Any 1961.
CARLOS PÉREZ DE ROZAS

bregat, que tantes morts i destrosses van provocar el setembre d'aquell any.⁴

«Jo estava molt nerviosa per haver de parlar davant de tanta gent, però se'm van acostar la Núria Espert i l'Alberto Closas per donar-me ànims i per dir-me que ells estaven al darrere per sortir si no sabia què dir, però no va ser necessari, ja que tot va anar molt bé.»

Va ser quan va coincidir amb una altra personalitat que fins i tot li va fer una promesa: Salvador Dalí.

«Vaig conèixer Dalí i em va signar la partitura de *La nostra pubilla*,⁵ que em va dedicar. Quan tornava d'aquest acte de Madrid venia amb unes flors, que ja feia dos dies que m'havien regalat. Érem al aeroport a les 7.30 del matí, i ens arriba una senyora demanant-nos en nom de Dalí el ram per a una dama americana que ell havia de pintar. Jo vaig dir que ja estava mig pansit, però no els va fer res, era pel detall de donar-li alguna cosa. La senyora va tornar dient que en Dalí s'havia compromès a enviar-me un quadre, però el quadre no va arribar mai... Quan ja tenia fills i tot, li vaig escriure una carta fent-li memòria, però en va!»

Hi va haver una altra figura que sí que va complir la promesa feta: «Quan ens vam casar al 1964, el fotògraf Pérez de Rozas va venir a Santa Maria i ens va fer una foto que va sortir al diari, tal com m'havia dit.»

D'altra banda, ser pubilla no li va suposar cap benefici econòmic, eren més aviat uns certs sentiments que no tenen res a veure amb llaurar-se un futur professional. De fet, la Marta va haver de deixar la seva feina:

«Jo era encarregada d'una perruqueria al Clot, però per les sortides que havia de fer cada cap de setmana i pel fet que a vegades en dies laborals havia d'anar a pobles on reclamaven la presència de la pubilla de Catalunya, va arribar un moment que l'amo em va dir: "Marta, t'hauries de buscar una altra cosa." A mi ningú, ni els del diari *Solidaridad Nacional*, ni cap càrrec dels que hi va haver llavors, ningú no em va ajudar en res, en res. Ni cap oferta de feina... Els únics que em van dir si volia anar de dependenta va ser El Corte Inglés, que aquell any van inaugurar, però no em va interessar.»

En canvi, els del diari sí que van fer diners a costa seva. Ella ens ho explica com si dir-ho en veu alta esdevingués una certa alliberació: «En aquella

En una visita a Montserrat.

època, amb la il·lusió que em feia ser pubilla de Catalunya i el que representava, mai no vaig dir res, però els de "la Soli" van fer molts diners a costa meva. Per exemple, a la Fira de Mostres del mes de juny, ens van portar a mi i a unes dames d'honor i llavors anaven pels estands dient si es volien fer unes fotos amb la pubilla de Catalunya i les seves acompanyants que sortirien als diaris, i després parlaven de diners. Els dels estands devien pensar que nosaltres ja cobràvem i ens donaven un ram de flors, una caixa de bombons, etc., però res més.»

En una societat com la nostra és difícil de creure que algú faci certs sacrificis com aquest només a canvi d'una satisfacció personal. Per tant, parlem de les pubilles i de les miss.

«Una pubilla és el que sent, el que representa ser pubilla de Catalunya. Aquest sentiment que tenim els catalans de ser de la nostra terra, almenys en mi, és una cosa molt forta. En canvi, ser miss és ser una noia molt maca —que no vol dir que les pubilles

no ho siguin —, saber-se presentar molt bé... Són noies amb postura, que tenen un gran tipus i volen ser models o artistes i lluiten per això. Elles sí que treuen cèntims de ser *miss*. A mi em fa l'efecte que les púbbilles actuals continuen pensant el mateix que jo. Una *miss* és una professió i una púbbilla és un *hobby*, un sentiment molt fons.»

Aquell any, la *miss* escollida va ser la Tita Cervera. Alguns opinaven que, d'haver-se presentat la Marta, li hauria pres el títol.

Val a dir que, malgrat els problemes laborals inicials, posteriorment va trobar una feina de telefonista i recepcionista en una empresa de filatura. En aquesta ocasió, ser una cara coneguda la va ajudar una mica. Finalment, quan es va casar, es va instal·lar al pis on s'ha fet l'entrevista i durant un temps va exercir de perruquera a casa.

La conversa arriba a la seva fi, repassant fotos i records d'aquell temps: la pujada a Montserrat, l'estada al Camp Nou en un Barça, 3 – Madrid, o, etc. L'ambient és extraordinàriament acollidor. Tot plegat s'ha anat transformant en el recull d'una vida, on poques preguntes han donat lloc a una petita i entranyable història.

La serenor de la Marta té un magnífic teló de fons en el cromatisme càlid i la lluminositat dels quadres que ella mateixa ha pintat i que ens acullen durant tota l'entrevista. Esdevenen un marc de fons magnífic de la conversa i mai ningú no trobaria a faltar el que hi manca: el que Dalí li va prometre l'any 1962.

En sortir de casa seva fem un salt al present mentre ens acompanya la sensació de satisfacció que desprenen cadascun dels records compartits.⁶ Es podrien resumir en una sola de les seves frases: «Jo crec que hi va haver púbbilles que també s'ho van passar molt bé, però és que aquell any va ser fabulós.»

Per cert, aquell any 1962, a més de les inundacions del mes de setembre, quan la Marta ja havia deixat el seu regnat, el dia de Nadal va caure a Barcelona, i a bona part de Catalunya, la nevada del segle.

I també aquell any, van deixar-se d'imposar els impopulars impostos⁷ dels «burots». Però bé, aquesta és una altra història completament diferent!

ELENA DE LA CRUZ ASTASIO

NOTES

1. El fet que el diari falangista *Solidaridad Nacional* patrocinés la promoció de la púbbilla catalana dóna fe dels interessos econòmics de la premsa.
2. La banda li va imposar el marquès de Castell Florite, president de la Diputació de Barcelona, que era del jurat.
3. Van sortir retratades amb el bisbe a la primera plana de *La Vanguardia*.
4. Mai no va saber la quantitat recaptada.
5. Sardana que es va compondre en honor seu.
6. Hem fet servir el plural perquè en l'entrevista m'ha fet companyia en Nicasí Camps, també de l'Arxiu, que ha tingut la paciència de revisar-ne el contingut.
7. Que consti que aquests tres «impo» seguits han estat del tot impensats (i en va, quasi, un més)!